

'Hopelijk kan er over vier jaar meer met wet- en regelgeving'

‘Multifunctionele landbouw vraagt om andere cultuur ambtenaren’

Ondernemerschap en voorwaarden voor multifunctionele landbouw helder en realistisch krijgen. Het zijn de twee hoofdlijnen waar Ronald van der Zijl, voorzitter van de Taskforce Multifunctionele Landbouw, aan wil werken. Dat daarvoor ambtenaren anders om moeten gaan met wet- en regelgeving staat voor hem buiten kijf. Daar had hij in zijn vorige baan als directeur van de Efteling ook al mee te maken.

Wat doet een voormalig directeur van de Efteling in de landbouw, als voorzitter van de Taskforce Multifunctionele Landbouw? Ronald van der Zijl, net met pensioen, weet het ook niet zo goed. ‘Men vond kennelijk dat ik het zou kunnen en men had doorgekregen dat ik beschikbaar was. En waarom ik ja zei? Het leek me erg leuk, dingen doen waar ik niets van af weet.’

Dat laatste gold dan misschien toen hij gevraagd werd, inmiddels weet hij precies waar het over gaat, tegen welke knelpunten multifunctionele ondernemers aan lopen en wat nodig is om de sector verder op te schalen. Voor een deel komt hij daarbij precies dezelfde knelpunten tegen als in zijn vorige baan. Zo verschillend zijn beide werelden dus niet. Wat ook niet verschilt is de passie die de voormalig directeur ten toon spreidt voor wat hij doet. Of hij nu praat over zijn ervaringen bij de Efteling of over de multifunctionele landbouw: hij doet het met verve en is overtuigd van de noodzaak een activiteit “duurzaam” te maken, op het gebied van natuur en milieu maar zeker ook financieel. Daarom spreekt de bedoeling van de taskforce hem zo aan. ‘Het is goed om het platteland beter te ontwikkelen, zodat activiteiten als recreatie en zorg hun plek krijgen en dat er een beter evenwicht komt tussen economie, cultuur en natuur.’

>> Wat is uw indruk tot nu toe van de multifunctionele landbouw?

‘Wat ik merk is dat veel activiteiten min of meer zijn begonnen in de hobbysfeer. De ondernemers werken met veel enthousiasme aan hun producten, komen met nieuwe ideeën, maar duurzaamheid ontbreekt: de economische of de marktkant is niet goed ontwikkeld. Ook lopen ze tegen allerlei problemen aan in ruimtelijke ordening en wet- en regelgeving, waardoor de neventakken vaak niet verder kunnen professionaliseren en opschalen.’

>> Heel veel praktische problemen dus?

‘Ja, je hebt bijvoorbeeld een ondernemer die overnachting biedt bij vergaderruimtes. Die gasten vragen ’s avonds om een borrel. Dat mag niet. Moet je hem dan verplichten een horecadiploma te halen?

Of de zorgboerderij: moet iedereen die een zorgboerderij wil starten eerst een zorgopleiding volgen? En hoe zorg je bij streekproducten voor een continue stroom, hoe borg je de kwaliteit, hoe voldoe je aan gezondheidseisen? Moet de boer met een dagproductie van vijf kaasjes aan dezelfde eisen voldoen als de fabriek met een omzet van 50.000? Er is een baaiert van dit soort vragen waar we antwoord op willen geven. Het gaat er om dat de omstandigheden en de voorwaarden om een neventak te beginnen helder en realistisch zijn. Daar willen we als taskforce voor zorgen.’

>> U heeft het over wet- en regelgeving. Wilt u die ook veranderen?

‘Dat wordt natuurlijk heel moeilijk. Daar liepen we bij de Efteling ook tegenaan. Ik, als directeur, moest bijvoorbeeld mijn hygiënediploma halen. Er liepen bij ons talloze mensen in de horeca die dat diploma hadden. Maar de wet schrijft voor dat de ondernemer dat diploma heeft en dat was ik. Nou ja, toen zijn we met de voltallige directie op cursus gegaan. Waar het om gaat is dat iedere ambtenaar de wet naar de letter beoordeelt, terwijl dat naar de geest moet zijn. Ik zal je nog een voorbeeld geven.

Bij de Efteling pompten we 300.000 liter grondwater op. Dat was ongewenst. Wij bedachten dat we het rioolwater dat via de zuiveringsinstallatie al enigszins gezuiverd was via een pijplijn door een helofytenfilter wilden laten lopen, zodat het echt schoon water werd. Dat water wilden we dan weer gebruiken in plaats van het grondwater. Dat kon niet, omdat het niet in de bestaande wet- en regelgeving paste. Iedereen vond het een fantastisch plan, maar nee, het mocht niet. Totdat we er een Interregproject van maakten met België, waar ze zoiets al op proefschaal deden. Toen kon het ineens wel.’

>> Zo'n cultuur is toch niet te veranderen?

‘Dat zeg ik niet. “Nee” bestaat niet voor mij. Voor de multifunctionele landbouw zijn we nu aan het uitzoeken om welke wetten en regels het gaat die belemmerend werken. Daarna willen we kijken hoe je die regelgeving zo kunt interpreteren dat multifunctionele

ondernemers er wel mee uit de voeten kunnen. Kijk, een groot bedrijf als de Efteling heeft de financiën en de energie om tegen knellende regelgeving te gaan, maar individuele ondernemers in de landbouw hebben dat niet. Ik hoop dat over vier jaar meer mogelijk is met wet- en regelgeving dan nu lijkt. Dat we er creatief mee om kunnen gaan.'

>> **Moet er nog meer gebeuren?**

'De andere hoofdlijn is het ondernemerschap. In het agrarische deel zijn boeren wel ondernemer maar in de neventak nog niet voldoende. Voor bestaande boeren kun je dan denken aan cursussen, voor toekomstige loopt dat via het onderwijs. Alle agrarische opleidingsinstellingen, van hoog tot laag, moeten onderdelen van multifunctionele landbouw meenemen in hun lessenspakket. We gaan als taskforce daarom bijvoorbeeld naar de Hogeschool voor Toerisme in Breda. We vragen hen hoe we een deel van hun curriculum in agrarische opleidingen kunnen inbrengen. Of andersom. Dit is niet beschreven in de opdracht van de taskforce, maar vloeit er wel logisch uit voort.'

>> **U wilt dus meer gaan samenwerken met andere instellingen?**

'Ja, en niet alleen in het onderwijs. Ik als buitenstaander vind het opmerkelijk hoe weinig er wordt samengewerkt. Allerlei instanties en organisaties weten vaak niet van elkaar wat ze doen. Er blijkt

bijvoorbeeld in Brabant een bedrijf te zijn dat precies hetzelfde doet als wij, maar dan alleen voor Brabant. Daar ga ik binnenkort eens mee praten.

Je ziet het ook bij onderzoek. Er is al heel veel kennis over multifunctionele landbouw. Maar die is niet echt toegankelijk, mede doordat heel veel instanties en kennisinstellingen zich met het onderwerp bezighouden. We willen al die bronnen met elkaar in verbinding brengen, en dan wordt ook helder aan welke kennis nog behoefte is. Maar het gebrek aan samenwerking kom ik nergens zo sterk tegen als in de ambtelijke wereld. Het is ontluisterend hoe weinig aanpalende gemeenten soms samendoen, elkaar zelfs tegenwerken. Bij LNV weet de ene directie niet wat de andere doet. Ik ga er nog eens een keer wat lelijks over zeggen. Het is geen boze opzet, maar men weet gewoon niets van elkaar.'

>> **Een dubbele cultuuromslag, zowel bij het anders interpreteren van wetten als in samenwerking met andere partijen. Een ambitieuze opdracht.**

'Ja, erg ambitieus. Maar we willen wel dat die multifunctionele landbouw over vier jaar in omzet verdubbelt. Daar wil ik me niet op vastpinnen, waar het om gaat is een flinke opschaling van de multifunctionele landbouw. En wij als taskforce hebben daarin de regiefunctie.'